

SPOREN VAN HERINNERING

nr.22
December
2016

BELGIQUE - BELGIË
PP
BRUSSEL X
1/9464

PEDAGOGIE EN GESCHIEDENISOVERDRACHT

EEN UITGAVE VAN
VZW AUSCHWITZ IN GEDACHTENIS

| DRIEMAANDELIJKS NR 22 - JAARGANG 6 | OKTOBER - NOVEMBER - DECEMBER 2016
| AFGIFTEKANTOOR: BRUSSEL X | ERKENNINGSNUMMER SPOREN VAN HERINNERING P 602292

INHOUDSOPGAVE

ACTUALITEIT

Onschuldigen riskeren levenslange gevangenisstraf. Hebben slachtoffers van gedwongen huwelijken recht op asiel?
pag. 2 - 3

AUSCHWITZ

Jaarlijkse studiereis naar Auschwitz-Birkenau. Vernieuwd programma.
pag. 4

WIST JE DAT...

...de aanval op Pearl Harbor de V.S.A. in de oorlog bracht?
pag. 5

VARIA

pag. 6 - 8

© Alle rechten voorbehouden

ACTUALITEIT

De publieke opinie was verbijsterd dat vrouwen die tegen hun wil uitgehuwelijkt werden niet konden rekenen op enig begrip in ons land

— Ondanks een langzaam groeiende jurisprudentie blijft er een leegte bestaan die ervoor zorgt dat asiel verlenen aan slachtoffers van gedwongen huwelijken nog steeds problematisch blijft

Onschuldigen riskeren levenslange gevangenisstraf.

Hebben slachtoffers van gedwongen huwelijken recht op asiel?

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kregen SS-troepen bevel om Noorse vrouwen te vinden en te huwen, of om in het slechtste geval te zorgen om zoveel mogelijk van deze vrouwen zwanger te maken, dit in het kader van de Lebensbornvereniging. Voor Duitsland waren de Noren een ras van Vikingen en dus verwant aan hun eigen Arische superras. Het uithuwelijken van meisjes tegen hun wil is geografisch verschoven maar cultureel ver van uitgestorven.

LOUABATOU

Conakry, hoofdstad van Guinee, 2010. Louabatou is 15 jaar oud.

Haar vader heeft een bevriende 60-jarige imam gekozen als echtgenoot voor Louabatou. Na een eerste, gruwelijke, nacht die het meisje nooit zal vergeten, lukt het haar weg te lopen en zich schuil te houden in een garage. Met de hulp van haar broer, die een paar mensen kent in België, geraakt zij aan papieren en wat geld en vlucht het land uit. Na een tijdje hebben rondgedoeld in ons land, wordt zij opgevangen door het OCMW van Frameries, dat haar ook steunt om naar school te gaan. Zij beëindigt haar middelbare studies aan het *Institut du Sacré-Cœur* in Frameries en besluit verder te studeren aan de fa-

culteit economie van het UMONS en aan de hogeschool Concorcet. In 2016 heeft zij behalve een Belgisch secundair diploma ook Belgische vrienden en schoolkameraden en een Belgisch pleeggezin. In 2016, in oktober om precies te zijn, besluit Vreemdelingenzaken om Louabatou op te pakken en op te sluiten in een gesloten centrum in Steenokkerzeel. Het is de derde keer dat haar aanvraag tot asiel wordt geweigerd met als reden dat haar verhaal niet geloofwaardig overkomt. Er zouden een paar 'incoherente' details in haar ongelukkige tijdslijn zitten. Het meisje was op het ogenblik van haar vlucht 15 jaar oud en had net een diep traumatische ervaring achter de rug. Zij riskeert van het land uitgedreven te worden en terug naar haar geboorteland Guinee te moeten. De vader, samen met degene aan wie het kind verkocht werd, maakt geen geheim van zijn plannen: indien hij de hand kan leggen op zij die hem te schande heeft gemaakt en zijn wil getrotseerd heeft, zal zij het met de dood bekopen. Oud-professor aan de faculteit Wetenschappen aan de UMONS, Pierre Gillis, en zijn echtgenote Myriam, zetten zich sinds jaren in voor vluchtelingen, om hun lot te verbeteren en het

← De gelukkigste dag van je leven. Niet voor iedereen.

← Is de wet veranderd 18 jaar later?

vechten voor hun rechten. Sinds zij het Guineese meisje onderdak verschaffen is hun motivatie nog toegenomen. Zij zijn sinds een tijdje de enige familie voor Louabatou, die intussen 21 jaar geworden is. Voor het echtpaar staat het absoluut buiten kijf dat het meisje als jong kind gedwongen werd een ongewenst huwelijk aan te gaan. Haar advocaat tekende beroep aan, zich baserend op een artikel van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Zij werd vrijgelaten uit het gesloten centrum en wacht nu in spanning af wat haar toekomst zal zijn.

SEMIRA

We gaan 18 jaar terug in de tijd en we staan oog in oog met het beeld van een ander slachtoffer van gedwongen huwelijken. De jonge Nigeriaanse Semira Adamu komt aan in ons land en vraagt asiel aan. Ook zij was gevluht voor een ongewenst huwelijk. Ook zij werd in plaats van beschermd te worden, opgepakt en opgesloten in het befaamde gesloten centrum 127bis in Steenokkerzeel. Haar asielaanvraag werd geweigerd en verschillende pogingen om haar het land uit te zetten mislukten. Bij een zesde poging werd Semira in bijzijn van negen rijkswachters geboeid het vliegtuig opgezet. Toen het vliegtuig begon vol te lopen met pas-

sagiers, begon het meisje hard te zingen en te roepen, waarop de rijkswachters haar het zwingen wilden opleggen. Eén van de rijkswachters hield haar in een wurg-greep terwijl een tweede haar hoofd stevig vastgedrukt hield in twee kussens. Zij bleef in deze houding geklemd tot wanneer een andere rijkswachter vaststelde dat zij niet meer ademde. Het vliegtuigpersoneel werd verwittigd en een ambulance kwam ter plaatse om het slachtoffer in coma naar de spoeddiensten van het Sint-Lukas hospitaal af te voeren. Semira werd niet geregistreerd bij aankomst en de dood werd vastgesteld. De directie zou bevel gegeven hebben het hele voorval stil te houden uit angst voor 'zware politieke gevolgen'. Een crisis-cel werd in het leven geroepen dankzij de aanwezigheid van de voorzitter van de Liga voor Mensenrechten en van een aantal journalisten. Al vlug wees de autopsie uit dat de eerste mededelingen van het ziekenhuis geen steek hielden. Een aantal juridische enquêtes volgden en al vlug kwam aan het licht op welke onmenselijke wijze, dikwijls met geweld, asielzoekers het land werden uitgezet. Het publiek stond verbijsterd dat vrouwen die dit soort gruwelen meemaakten in hun geboorteland, meestal niet konden rekenen op enig begrip in ons land. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken schortte de hele uitwijzingsprocedure op. Na het proces in 2003 werden vijf van de negen wetsdienars vrijgesproken. De vier anderen kregen een celstraf met uitstel en een boete van 500 Euro. Noch de Minister

van Binnenlandse Zaken, noch het ziekenhuis Sint-Lukas kregen enige blaam.

DE ANDEREN

Art. 4 van de Universele Mensenrechten: 'Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden. Slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.' De Verenigde Naties zien vandaag het opgelegde huwelijk als een aanslag op de mensenrechten aangezien het hier gaat om het wegnemen van de vrijheid en autonomie van het individu. Zij veroordelen het huwelijk zonder toestemming van beide partijen als een 'praktijk, gelijkgesteld aan slavernij' en vragen een duidelijke wetgeving in wat momenteel een groot mistig wettelijk moeras blijft. Jaarlijks wordt Europa overstelpt met asielaanvragen van jonge vrouwen, dikwijls niet ouder dan meisjes, die vluchten voor de schending van hun fundamentele rechten. Maar zoals zoveel andere redenen gelinkt aan hun geslacht (genitale verminkingen, oorlogsverkrachtingen, eermisdaden en prostitutie), wordt het opgedrongen huwelijk nog steeds niet gezien als geldig en rechtmatig motief om asiel toe te kennen aan het slachtoffer. Ondanks een langzame progressieve jurisprudentie blijft de juridische leegte ervoor zorgen dat vele onschuldige vrouwen veroordeeld worden tot een levenslange gevangenisstraf. ■

Georges Boschloos
vzw Auschwitz in Gedachtenis

Jaarlijkse studiereis naar Auschwitz-Birkenau

VERNIEUWD PROGRAMMA

De vzw *Auschwitz in Gedachtenis* organiseert sinds 1978 jaarlijks haar studiereis naar Auschwitz en Birkenau. De nadruk ligt hierbij op 'studie': op een professionele manier worden de concentratiekampen en het uitroeiingscentrum bezocht. Dit schooljaar zal een vernieuwd programma gevolgd worden. Hierbij zullen nieuwe projecten en bezoeken de studiereis verrijken. Alternatieve trajecten worden aangeboden aan degenen die opnieuw wensen deel te nemen.

Zaterdag 25 maart 2017

Aangepaste gidsbeurt van de Kazerne Dossin met documentaire '1942 – 1944 De Kazerne Dossin te Mechelen'

Maandag 10 april 2017

- ✓ Algemene voorstelling van de activiteiten van de vzw Auschwitz in Gedachtenis
- ✓ Inleidende conferentie: 'Van het antijudaïsme naar het antisemitisme'

Dinsdag 11 april 2017

- ✓ Gegidst bezoek van Auschwitz I met hulde aan de Muur der Gefusilleerden
- ✓ Filmvoorstelling in het Museum van Auschwitz
- ✓ Documentaire 'nazi-Duitsland 1933 – 1945'
- ✓ Getuigenis van de overlevende(n)
- ✓ Didactische stand voor leerkrachten

Woensdag 12 april 2017

- ✓ Gegidst bezoek van Auschwitz II – Birkenau met hulden (Alternatief: gegidst bezoek van Bunkers I & II)
- ✓ Conferenties, o.a. 'Systeem van concentratiekampen en vernietigingssysteem'
- ✓ Getuigenis van de overlevende(n)
- ✓ Didactische stand voor leerkrachten

Donderdag 13 april 2017

- ✓ Gidsbeurt te Krakau (de wijk Kazimierz) (Alternatief: Het getto van Krakau)

Vrijdag 14 april 2017

- ✓ Gegidst bezoek van Oświęcim: 'In het spoor van de Joden van Oświęcim'

→ PRAKTISCHE INFORMATIE

Van maandag 10 april tot en met vrijdag 14 april 2017. De kostprijs bedraagt € 500 per persoon.

Voor verdere vragen en reservatie, gelieve contact op te nemen met Georges Boschloos

georges.boschloos@auschwitz.be

De zinkende USS Arizona na de Japanse aanval

WIST JE DAT...

...de aanval op PEARL HARBOR de V.S.A in de oorlog bracht?

— Op 7 december 1941 veranderde de daad van het Japanse leger het verloop van de oorlog die al meer dan twee jaar woedde in Europa. De verrassingsaanval op de militaire haven van Pearl Harbor bracht de Verenigde Staten van Amerika in de oorlog tegen het Driemogendhedenpact. Dit jaar herdenken we de 75^e verjaardag van deze agressieve daad die het verloop van de Tweede Wereldoorlog ging bepalen.

WAT AANLEIDING GAF TOT DE AANVAL

Het keizerrijk Japan koesterde al meerdere decennia plannen om alleenheerser te worden in het Verre-Oosten. Keizer Hirohito kon tot zijn ultranationalisme overgaan met een agressieve Japanse oorlogspolitiek die zich steeds meer expansionistisch uitte. In 1937 brak de Tweede Chinees-Japanse Oorlog uit. Hierbij had Japan lange tijd de overhand.

Nadat nazi-Duitsland in mei 1940 grote delen van West-Europa bezette, ging Japan over tot haar oorlogvoering in het Verre-Oosten. Deze Japanse agressieoorlog lokte reacties uit van o.a. de Verenigde Staten van Amerika. Opgelegde beperkingen van de V.S.A. aangaande verkopen van goederen voor Japan betekende voor het land van de rijzende zon een zware (militair-)economische adering.

Japan ondertekende met nazi-Duitsland en met het fascistische Italië het Driemogendhedenpact in september 1940. Dit bepaalde dat wederzijdse militaire hulp zou worden gegeven indien één van de bondgenoten zou worden aangevallen.

Aangezien Japan nood had aan primaire bronnen naderde een

offensief. Daar het Verenigd Koninkrijk, dat een oorlog in Europa uitvocht en Nederland en Frankrijk bezet werden door nazi-Duitsland en geen bedreiging meer vormden, lag enkel de aanwezigheid van de Verenigde Staten een alleenheerschappij van Japan over de Stille Oceaan in de weg. Voornamelijk de militaire aanwezigheid van de Amerikanen in de haven van Pearl Harbor was een doorn in het oog van de expansiegerichte Japanners.

Niet enkel vormde de Amerikaanse militaire basis een bedreiging, maar eveneens leverden de V.S.A. hulp aan het Verenigd Koninkrijk in diens oorlog tegen nazi-Duitsland, een bondgenoot van Japan.

Ook al waren de V.S.A. en Japan officieel nog aan het onderhandelen om op een diplomatieke manier een non-agressieve oplossing te bekomen, toch werd op 7 november '41 het zogenaamde Plan Z (de aanval op de V.S.A.) voorgelegd door het hoofd van de Japanse oorlogsoperatie: admiraal Yamamoto.

DE AANVAL OP PEARL HARBOR OP 7 DECEMBER 1941

Admiraal Yamamoto kende de zwakheden van de Amerikaanse haven. Ze vormde op zich een doelwit voor de Japanners aan-

gezien de Amerikaanse vloot veel tijd zou vereisen om in paraatheid te zijn. Eveneens kost een mobilisatie veel geld, reden waarom niet zo snel werd overgegaan tot het mobiliseren.

NIET TE OVERZIENE GEVOLGEN

Op zondagochtend, 7 december 1941, vielen Japanse gevechtsvliegtuigen de Amerikaanse vloot aan. In een aantal uren werd enorme schade aangericht. Meerdere schepen werden gekelderd, vele vliegtuigen werden vernietigd en een aanzienlijk aantal manschappen sneuvelden.

Op 8 december verklaarde de V.S.A. Japan de oorlog. Aangezien Japan een bondgenoot was van nazi-Duitsland, verklaarde Hitler op 11 december de Verenigde Staten van Amerika de oorlog. Hier werd onmiddellijk door Roosevelt op gereageerd door nazi-Duitsland de dag zelf nog de oorlog te verklaren (iets wat het Amerikaanse Congres jarenlang getracht heeft te voorkomen). De tot dan toe gevoerde oorlog, die in Europa gefocust lag, werd doorgetrokken naar een ware wereldoorlog. ■

Johan Puttemans
vzw Auschwitz in Gedachtenis

TOLERANTIE: EEN GEBREK AAN RESPECT?

Daar waar 'tolerantie' niet toereikend is om het 'anders zijn' te respecteren, kan intolerantie leiden tot vernedering, intimidatie, uitsluiting en zelfs tot deportatie en uitroeiing.

OP WEG NAAR BURGERZIN IN 10 STAPPEN

De vzw *Auschwitz in Gedachtenis* stelt een nieuw didactische werkstuk voor: tien foto's, filmpjes of tekeningen, die elk een thema aansnijden met betrekking tot respect voor het 'anders zijn' van onze medemens en de problematiek van tot wat intolerantie voor verschil kan leiden.

De meeste aanknopingspunten voor de thema's zijn werken die gemaakt werden door leerlingen in het kader van onze jaarlijkse wedstrijd. **Leerkrachten die zich geroepen voelen hieraan mee te werken zijn van harte welkom.**

1 BE-VOOR- OORDELEN

Illustratie: fotomontage waarop één zelfde meisje viermaal afgebeeld staat, telkens met verschillende kledij en make-up. Beoordeeld worden, of veroordeeld worden afgaand op je uiterlijke is hier het thema.

2 HET OPNEMEN VOOR ANDEREN

Illustratie: Martin Niemöller, een Duits militair, lutherse theoloog en verzetsstrijder, werd naar het concentratiekamp Sachsenhausen en later naar Dachau gestuurd. In die tijd schreef hij dit gedicht dat een universeel symbool werd voor het verzet. De vraag is hier of wij de andere genoeg respecteren om het voor hem op te nemen.

3 DE VRIJHEID OM ANDERS TE WANDELEN

Illustratie: foto waarop men voetstappen in de sneeuw ziet: voetstappen van een mens in één richting, sporen van vogelpootjes in tegenovergestelde richting. Respect tonen voor hen die een ander pad bewandelen, andere keuzes maken, andere geardeheden hebben, uit andere culturen komen, is niet zo evident.

4 IEDEREEN BROEDER

Illustratie: tekening van eindeloze soldatenhelmen. Is ergens bijhoren, deel uitmaken van een groep, steeds positief? Kan men nog kritisch nadenken in plaats van blindelings zijn 'broeders' te volgen. Kan met verzet plegen tegen zijn broeders om de 'andere' bij te staan en te respecteren?

5 NIETS ZIEN NIETS WETEN

Illustratie: fotomontage van een dame met zwartgemaakte ogen die er dolgelukkig uitziet. Wanneer we blind zijn voor de wereld, voor wat naast ons gebeurt, kunnen we met een gerust geweten inslapen, maar is ook dit niet een totaal gebrek aan respect?

6 HET RECHT VAN DE STERKSTE

Illustratie: tekening van de ingangspoort van Auschwitz-Birkenau, waarop gevangenen, bezoekers en wachters afgebeeld staan. Wie heeft gelijk? Wie is de

- 1 © Emily Kelly
- 2 © Amber Mainil
- 3 © Georges Boschloos
- 4 © Gianni Wackenier
- 5 © Ine Pandelaers

sterkste? Wie is de slimste?

7 HOE GROOT IS DE SCHADE?

Illustratie: filmpje waarin een jongen scheldwoorden schildert op de rug van een meisje. Hij beseft wat hij gedaan heeft en probeert de schade te herstellen.

Beseffen we wel wat schelden kan tweebrengen? Kennen we iemands leven genoeg om de persoon niet zo hard te kwetsen dat de schade onherstelbaar wordt?

8 UITGEFLOTEN UITGESLOTEN

Illustratie: fragment uit de film 'About a Boy'. De jongen verliest zijn twee laatste vriendjes op school omdat zij bang zijn zelf uitgefloten en uitgestoten te worden door het vreemde gedrag van hun kameraad. Wanneer je er niet bij hoort omdat je 'anders' bent, heb je dat extra beetje vriendschap nodig. Respect voor hen die hun vrienden niet laten vallen voor schone schijn.

9 ALLE BEGRIP VOORBIJ

Illustratie: foto van een spandoek in Berlijn, winter 2015, met de tekst

'No One is Illegal'. Het tegt alle verbeelding om reacties te lezen op sociale media. De meest gruwelijke menselijke tragedies worden door het slijk gehaald op het internet. Alle begrip voorbij.

10 WAT MENSEN MENSEN AANDOEN

Illustratie: filmpje van mensen die Auschwitz-Birkenau bezoeken op een vroege ochtend in de sneeuw, gedragen door de getuigenis van een overlevende. Zijn we ons wel bewust wat intolerantie tot gevolg kan hebben? De Shoah begon met de 'wij' tegen 'hen' ideologie, met het zoeken van een zondebok, met een totale afwezigheid van respect en begrip voor elkaar en eindigde met het uitmoorden van miljoenen onschuldigen. ■

Georges Boschloos
vzw Auschwitz in Gedachtenis

De vzw Auschwitz in Gedachtenis wil deze lessen het liefst laten opmaken door mensen die op het terrein staan en die weten wat er leeft onder de jongeren. Leerkrachten met interesse kunnen contact opnemen via mail:

georges.boschloos@auschwitz.be

© vzw Auschwitz in Gedachtenis/GB

← Nieuw adres: Wolstraat 17 Bus 50 - 1000 Brussel

Beste lezer,

het jaar loopt op zijn einde, het geschikte moment om de balans op te maken na een jaargang van *Sporen van Herinnering*. Het ordentelijke werk van onze voorgangers werd door ons bij de aanvang van 2016 overgenomen. Wij hebben dit jaar, op vraag van meerdere abonnees, dit pedagogisch bulletin bewust meer op het didactische gericht. Deze verandering werd heel positief ontvangen. Wij ontvingen meerdere spontane reacties en felicitaties, waarvoor wij hier onze dank willen betuigen!

In 2017 zal *Sporen van Herinnering* het thema rond kinderen volgen. Hierbij hopen wij weer evenveel lezers te bereiken. Met het doel het pedagogisch bulletin toegankelijker te maken voor iedereen, zal het thans virtueel en in kleur geraadpleegd kunnen worden op onze website. Wij hopen hierbij een zo belangrijk mogelijk aantal belangstellenden tegemoet te komen.

Namens de hele ploeg, die wij oprecht voor hun inzet en steun danken, wensen wij u een gelukkig Nieuwjaar! ■

Johan Puttemans
Frédéric Crahay
Hoofdredeurs

➔ Een blik op 2017

De laatste jaren zagen een aantal nieuwe activiteiten het licht binnen de vzw Auschwitz in Gedachtenis: een filmclub met vier projecties per jaar, een uitgebreide cyclus van documentaires, gratis filmvoorstellingen voor scholen, een studiereis 'In het Spoor van de Shoah in Polen', een dag rond muziek en nieuwe didactische tools. Deze activiteiten sluiten perfect aan bij de bestaande en vertrouwde werkingen en evenementen die sinds jaren aangeboden worden.

Voor het komende jaar stellen wij u voor:

- ✓ Filmclub VERDOKEN BEELDEN rond het thema 'Een verloren jeugd' met zes vertoningen (28/03 - 25/04 - 30/05 - 26/09 - 31/10 - 28/11)
- ✓ Gratis film voor de scholen (17 en 19/10)
- ✓ Vierde deel van onze documentairereeks (voorjaar)
- ✓ Studiereis naar Auschwitz-Birkenau (10 - 14/04)
- ✓ Studiereis in het spoor van de Shoah in Polen (10 - 17/07)
- ✓ Publicatie van het pedagogisch boek 'Auschwitz en het IIIe Reich'
- ✓ LINKEN EN HERINNEREN, de jaarlijkse wedstrijd voor het secundair onderwijs (inschrijvingen vanaf september)
- ✓ Publicatie van het tijdschrift GETUIGEN (april en oktober)
- ✓ Twee vormingsdagen (najaar)
- ✓ Een dag rond kinderen en muziek (rond 09/11)
- ✓ Internationale Prijzen van de Stichting Auschwitz (oktober)

CONTACTGEGEVENS

vzw Auschwitz in Gedachtenis
Stichting Auschwitz
Wolstraat 17 Bus 50 - 1000 Brussel

Tel.: 02/5127998
Fax: 02/5125884

info@auschwitz.be
www.auschwitz.be

Met steun van:

Eindredactie: Henri Goldberg
Hoofdredeurs: Frédéric Crahay, Johan Puttemans
Redactiesecretaris: Georges Boschloos
Redactiecomité: Dirk Lagast, Marjan Verplancke, Dimitri Roden
Graficus: Georges Boschloos
Drukker: EVM Print

